СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 172. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 25 липня, 1934. VOL. XLII. No. 172. Jersey City, N. J., Wednesday, July 25, 1934. THREE CENTS.

УСПІХ ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА ЗАЛЕЖИТЬ ВІД НАС САМИХ. МИ САМІ ЗБУДУВАЛИ У. Н. СОЮЗ, МИ САМІ ЙОГО ПІДДЕРЖУЄМО Й ТІЛЬКИ МИ САМІ МОЖЕМО ЗАБЕЗПЕЧИТИ ЙОМУ ЩЕ КРАЩУ БУДУЧНІСТЬ. ХТО ЦЕ РОЗУМІЄ, ЦЕЙ НЕ ОГЛЯДАЄТЬСЯ НА НІКОГО ІНШОГО, А СПОВНЯЄ СВІЙ ОБОВЯЗОК І ПРИЄДНУЄ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО У. Н. СОЮЗА.

РОБІТНИКИ ЗА ПРИНЯТТЯ ПЕРЕМИРЯ

САН ФРАНСІСКО. — У понеділок почалося у ...ому й інших портах побережа Тихого океану голосовання страйкуючих вантажників над питанням ...інчення страйку. Хоч вислід голосування ще не відомий, всі признаки показують на те, що робітники поважною більшістю рішилися вертати до праці. Пр... ють це навіть радикальні провідники, котрі були за продовжування страйку.

Робітники голосували масово. Підприємці споділються скорого привернення нормального курсу кораблів.

ПРЕДКЛАДАЮТЬ ПЛЯН ПОЛАГОДЖЕННЯ СТРАЙКУ В МИНЕАПОЛИСІ.

...НЕАПОЛИС. — Федеральні посередники в страйку трокових візників настають на поліцію й міський уряд, щоби вони перестали конвоювати троки, ведені страйколомами, бо в цей спосіб дратується страйкарів та утруднюється полагодження страйку. Стейтове військо ще далі таборує в місті, згідно зі заявою ґовернора, що він проголосить вимковий стан, як тільки повториться забурення.

Федеральні посередники пропонують, щоби страйкуючі трокмени вперед відголосували над тим, чи вони хочуть, щоби юнія заступала їх у переговорах з підприємцями. Підприємці противляться такому голосуванню.

СТРАЙК МАЙНЕРІВ У НОВІЙ СКОТІЇ.

ФЛОРЕНС (Нова Скотія). — Несподіваний страйк майнерів копальні Флоренс Колієрі перервав зовсім працю в підприємстві Нова Скоше Стіл енд Ковл Ко.

Страйк почався по коротвій дискусії в умивальні копальні.

СУДОВА БОРОТЬБА ЗА ПРАВО РОБІТНИКІВ ДО ПИКЕТОВАННЯ

НЮАРК (Ню Джерзі). — Федеральний суд розглядав просьбу о потвердження судової заборони пикетування, виданої у нижчому суді на домагання підприємства Милер Парлор Форнітюр Ко.

Тимчасову заборону видано дня 25 червня. Видав її стейтовий суд. Юнія добилася перенесення справи до федерального суду. Цей признав себе властивим судом та визначив розправу на 30 липня.

ДЕПОРТУЮТЬ ПІВТОРА СОТКИ ЛЮДЕЙ.

НЮ ЙОРК. — Кораблем „Президент Рузвелт" мають відвезти до ріжних країв Европи 150 засуджених на депортацію людей.

Між призначеними на депортацію є 8 засуджених за божевілля, 19 за злочинства, 1 за анархізм, а 37 за безправне перебування в Америці. 7 інших може на думку уряду, стати легко публичним тягаром, а 68 відсилають домів ріжні міста.

ПЕРШИЙ ВОЗДУШНИЙ ПОЇЗД.

НЮ ЙОРК. — У другій половині цього тижня має вилетіти з летничого поля Флойда Бенета в Бруклині перший летничий поїзд. Він буде складатися з „льокомотиви", себто з літака, що буде тягнути „вози", себто літаки без власної моторової сили.

Всі „вози" будуть повні почти. Один спустять у Филаделфії, другий у Балтимор, а третій у Вашинґтоні.

ПО СМЕРТИ ПЕРШОГО ОПРИШКА АМЕРИКИ.

ШІКАҐО. — Величезні маси народа приходять дивитися на тіло відомого бандита Джана Дилинджера, котрий погиб тут з рук федераїьної поліції в неділю в вечорі.

Ґазети розглядають тепер питання, хто дістане надгороду в сумі 10,000 долярів, визначену за доставлення в руки уряду цього бандита. Розслід ґазет показує, що Дилинджер загинув через зраду свого оточення, коли його гроші вийшли, (банда Дилинджера добула за послідних кілька місяців до 300,000 долярів), хтось з його приятелів чи приятельок повідомив поліцію, щоби дістати надгороду, визначену на його голову.

Батько Дилинджера хоче забрати тіло сина й поховати його на родиннім цвинтарі в Мурисвілі, в стейті Індіяні.

Тимчасом поліція, заохочена своїм успіхом проти Дилинджера, скріплює свою нагінку за іншими членами банди Дилинджера.

ВТОПИВСЯ ЕПИСКОП.

ҐЛЕЙЩЕР ПАРК (Монтана). — Дводневі пошукування за Виліємом Фейбером, епископом протестантсько-епископальної церкви в Монтані, покінчилися найденням тіла епископа в потоці Парадайз Крік, півтретя милі від літнього мешкання епископа.

З позиції тіла й інших даних поліція догадується, що епископ підчас проходу зблудив у темноті з дороги й попав у скалисту прірву.

КОНВЕНЦІЯ НІМИХ.

НЮ ЙОРК. — У готели Пенсилвенія відкрито у понеділок 17-ту річну конвенцію Народного Союза Німих. Конвенція зібрала понад 1,000 учасників.

НЕВДАЛИЙ ПЛЯН ДЕРЖАВНОГО ПЕРЕВОРОТУ В РОСІЇ.

Часопис „Знамя Росії" подає таку вістку: „Щойно тепер з дуже поважного джерела наспіли вісти, що ще в серпні минулого року ҐПУ викрило великий заговір, у проводі якого стояв відомий соціяліст-революціонер, публіцист Іванов-Разумнік. Між учасниками заговору було багато студентів, кооператорів і комсомольців. Заговірники мали на цілі виконати державний переворот та викликати в Росії національну революцію. Свою ідеольоґію взяли вони в більшости з фашизму, але хотіли рівночасно зберегти всі досягнення революції.

З уваги на соціяльне походження заговірників, як теж з уваги на те, що опублікування їх ідей могло викликати в Росії небажаний для большевиків відгомін, ҐПУ рішило справу цю не робити голосною. Іванов-Разумнік перебуває досі в тюрмі. Доля інших заговірників невідома.

ЗАДУШИЛИСЯ В ПІСКУ.

Недалеко Шербурґа (Франція) виїхала на море більша прогулька учнів під проводом професора. У хвилині, коли парохід причалив в одному місці до берега, три учні вискочили з парохода на мокрий пісок. Та в тому місці був такий розріджений пісок, що заки встигли їм прийти з помічю, пісок розсунувся і всі три хлопці запалися в пісок та вдушилися.

СМЕРТЕЛЬНИЙ СКОК З ПОЇЗДУ.

З поїзду, що їхав зі Станиславова до Львова, вискочив на просторі між Персенківкою і Львовом якийсь молодий мужчина і розбив собі череп. Заки прийшли йому з помічю, він помер. У слідстві устійнено, що покійний називався Роман Скорот, мав 18 літ і походив з Ляшок Горішних, та що їхав до Львова „зайцем" шукати праці.

ВТІШИВСЯ 2,000 ДОЛЯРІВ І ВМЕР.

У Митровиці, в Юґославії, відбувалося весілля судового службовця Новковича з дочкою купця, який міг їй дати лише найконечнішу виправу. Як весільні гості були в церкві, прийшов із Америки лист від стрийка молодої, який був її хресним батьком. Стрийко бажав їй щастя та прислав їй чек на 2,000 долярів. Батько чоловіка, як прийшов із церкви, так втішився віном, що впав неживий.

ПРО ЛЕМКІВ ГОВОРИТЬ ЦІЛИЙ СВІТ.

Недавно литовська ґазета „Вілняус Ритоюс" у Вильні написала в рубриці п. н. „З українського життя" довгу статтю п. н. „Церковні справи". В тій статті було представлене відокремлення Лемківщини від перемиської дієцезії й установлення для неї окремої адміністратури. В ґазеті підчеркнено політичний характер того потягнення.

ТРАГІЧНА СМЕРТЬ ДВОХ ХЛОПЦІВ.

Жахливий випадок трапився біля міста Столина. Два брати Тарасевичі: 8-літній Петро і 5-літній Павло, пасли гуси на березі каналу. Бавлячися над самою водою, старший Петро поховзнувся, впав до каналу і почав тонути. На його крик Павло подав йому батіг. Та нещасний хлопець, схопивши сильно батіг, потягнув у воду і меншого брата, наслідком чого обидва втонули.

МАТУРА В ТЮРМІ.

В Еспанії, в місті Валенсія, здав цими днями один вязень іспит зрілости. Абсольвентом є 28-літній вязень Плідіо Геррас Короз, якого присудили на 10 літ тюрми за вбивство. Короз був звичайним робітником, але так пильно присівся до книжки, що за кілька літ підготовився до матури. До тюрми прибула окрема комісія і хоч питала Короза дуже гостро, признала, що вязень підготовився дуже добре.

КРІВАВА ЛЮБОВНА ТРАГЕДІЯ В ЯВОРОВІ.

В Яворові трапилася жахлива любовна трагедія. 20-літній Владислав Круль вибрався десь коло 9-тої год. вечором за місто на прохід у товаристві своєї нареченої, Ольги Кравс. В одній хвилині Круль витягнув з кишені кухонний ніж і кинувся на Кравсівну й перетяв їй в намірі вбивства гортанку. Останнім зусиллям Кравсівна вирвалася з рук ошалілого нареченого й почала взивати помочі. Заки збіглися люди, Круль встиг перерізати собі тим самим ножем горло. Візвано лікаря, який перевязав обоїм рани. Кравсівну залишено під домашньою опікою, а Круля відставлено до тюремної лічниці. Причина цього жахливого вчинку було нещасне кохання.

ПОЖАРИ ЛІСІВ.

У всіх провінціях східньої Канади горять ліси. Кажуть, що таких масових пожарів не було в Канаді від 1923 р.

ЦІННА БІБЛІОТЕКА В ПІДЗЕМЕЛЬНИХ КОРИДОРАХ.

Від довшого часу шукали ріжні археольоґи під Кремлем у Москві підземних коридорів, у яких знаходилася ціла бібліотека. І справді недавно тому археольоґови Стелецькому, який ще від 1924 р. переводив розшуки, вдалося натрапити недалеко мавзолею Леніна на підземний коридор, у якому знайдено цінну бібліотеку царя Івана Грізного, а в ній рукописи Цинерона, Лівія і Тацита.

ВІДМОЛОДЖУЮТЬСЯ.

Минулого року відбулась у Варшаві відмолоджуюча операція системою д-ра Воронова, яку переведено на якомусь більшому варшавському аристократі. Операція тоді не вдалася. Не зважаючи на невдачу першої операції, 70-літній варшавський багатій заризикував знов і відмолодився таким чином, що підчас операції перещеплено йому малпячі залози. Варшавська преса повідомляє, що операція цим разом удалася, чого найкращим доказом є те, що оперований добродій хоче оженитися з 25-літньою жінкою.

ЯК У КАЗЦІ.

Анґлійська преса повідомляє, що в Індії, в околиці Гісар, натраплено припадково на великий скарб, який сховали там перед віками монгольські хани. Перед двома тижнями банда злодіїв і грабіжників схоронилася перед погонею поліції до глибокої печери в горах. Там через необережність один опришок штовхнув у стіні камінь, а коли він відпав, приявні там опришки побачили вузький камінний коридор, що тягнувся в глибину скелі. Опришки ввійшли до коридору, пройшовши кільканацять метрів, натрапили на фантастичні скарби. Велика скриня була заложена малими скринками, а в них було повно золота й самоцвітів Опришки забрали трохи самоцвітів і золота та продали їх у недалекому місті за безцін. За гроші, що одержали за продані дорогоцінности, хотіли купити на власність цю скелю з печерою, але власник щось передчув і не продав. На місце, де є скарб, приїхала окрема комісія і під охороною поліції перевела розкопки й забрала ці скарби.

БРАТОВБИВСТВО.

В містечку Серники Леон Полюхович підчас бійки на тлі родинно-маеткового спору вбив дручком свойого рідного брата Григора. Братовбивника арештовано.

НАСЕЛЕННЯ РАДЯНЩИНИ БОРЕТЬСЯ ПРОТИ СВОЇХ ГНОБИТЕЛІВ

БУНТИ, ВБИВСТВА ТА ТЕРОРИСТИЧНА БОРОТЬБА НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ НЕ ВГАВАЮТЬ.

ПАРИЖ (Франція). — З совітської України дійшли сюди відомости, що секретар харківського обласного комітету на зїзді секретарів районів говорив, що в квітні вибухли повстання селян. Повстання ці були особливо значні в київській та дніпропетровській областях.

За причину повстань він указував те, що в сільських партійних орґанізаціях притуплена клясова чуйність і наступили демобілізаційні настрої в партвідділах, а тому серед селянства мала успіх аґітація „останків національної аґентури". Селянські повстання були направлені проти комуністичної партії. Влада їх, як звичайно, кріваво здавила.

В травні викрито велику націоналістичну орґанізацію кавказських гірських племен. Орґанізація ця розвивала широку терористичну орґанізацію проти комуністично-московської влади на Кавказі.

Зі звітів політуправ видно, що в цілому совітському союзі трапляються численні факти вбивств ріжних представників совітської влади та комуністичної партії.

НЕМА КІНЦЯ „ЧИСТЦІ".

ЧЕРНИГІВ (Україна). — Предсідник місцевої комісії „по чистці" Ройземан, якому доручено „вичистити" місцеві комуністичні орґанізації від непевного та підозрілого елементу, каже, що він не встані виконати свого завдання. При перевірці партійного складу на чернігівщині виясняється, що в партії є дуже незначна скількість таких, які хоч трохи розуміють завдання й програму партії.

Самі партійні місцеві орґанізації стараються всіми способами перешкоджати виключенню з партії небажаного для Ройземана елементу.

ЗАПОВІДАЄ ЗБІЛЬШЕННЯ ПОЛЬСЬКОГО ТЕРОРУ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Сюди прибув президент ради партії пілсудчиків, ББ, д-р Домашевич. Він заявив польським журналістам, що все польське населення жде, що уряд Козловського випалить білим залізом середовище української терористичної акції. Винищення того середовища вимагає винищення тої атмосфери, того клімату, який створює та розвиває те середовище.

„Годі толерувати пропаґанду проти держави та проти всього, що польське, пропаґанду, яку безкарно веде частина клєру греко-католицької церкви та українські націоналістичні, кооперативні й остівні орґанізації", говорив Домашевич.

Свої розмови з ґазетярами він закінчив сподіванням, що уряд не здержоться навіть перед найрадикальнішими засомами, щоб зробити кінець засівам ненависти до держави. Тим усім засівам національної та партійної ненависті, без огляду на це, з якого ряду й роду, амбони чи трибуни роблять ті засіви.

ПРОТИ ПІДТРИМУВАННЯ КАТІВ УКРАЇНІВ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія).—Місцева ґазета „Журналь де Женев" містить велику статтю зприводу обурення лондонського „Таймса" на уряд Гітлера ізза останніх подій у Німеччині. Ґазета справедливо підкреслює, що „Таймс" зовсім не обурюється проти того, що комуністи винищують голодом населення України, засилають його масово в Сибір і т. д., що Москва старається зтерти з лиця землі трицять пять міліонову европейську націю.

„Таймс" зовсім не дивується й не протестує проти того, що представників московських катів запрошено й з почестю витано було на маневрах британської авіяції, що европейські держави тепер стараються приняти совітську Росію до складу Ліґи Націй й тим ще тривкіше запечатати українську могилу в совітській Росії", — говорить „Журналь де Женев".

ДАЛІ РОЗСТРІЛЮЮТЬ „ШПІОНІВ".

МОСКВА (СССР). — Вісім осіб засуджено на смерть, а 15 на ріжні терміни вязничної кари. Всіх засуджених обвинувачено в орґанізації шпіонажі в користь Японії. Суд признав, що завданням цих „шпіонів" була дезорґанізація залізничого руху на великій сибірській залізниці, яка тепер підвозить безперерви з Росії на Далекий Схід частини армії, постачання для арлії та ріжні боеві припаси.

НІМЕЧЧИНА ПРИГОТОВИЛАСЯ ДО БЛЬОКАДИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Уряд змобілізував усю фабричну промисловість, а також торговельні підприємства для того, щоб пляново боротися проти наслідків фактичної економічної бльокади, яку повели проти Німеччини ріжні держави. Плян боротьби з наслідками бльокади майже відповідає тому, який був підчас Світової Війни.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-6237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖДЕМО НА ЮВИЛЕЙНУ ВІДПОВІДЬ ВІД 230 ВІДДІЛІВ!

ЗАГРОЗА ВІЙНИ

З відходом весни люди перестали говорити про можливість вибуху війни в Европі. Коли говорять про неї, то відкладають можливість її вибуху на слідуючу весну, або на ще дальшу будучність, а дехто навіть на неозначений час.

Це робить на багато людей враження, що війна стає неможливою, що небезпеку війни відсунено на далеку будучність. Один з редакторів американського тижневика „Ню Републик" уважає такий оптимізм зовсім неоправданим. На основі своєї подорожи по Европі, розмов з визначними політиками й політичними обсерваторами він приходить до переконання, що хоча як багато говориться в Ню Йорку й Шікаґо, про війну, ніде людина не набирає такої певности про небезпеку недалекого вибуху нової европейської війни, як на міжнародних конференціях у Лондоні й Парижі...

Він не винує нікого з европейських провідників за бажання війни. Навіть французьких і німецьких політиків він за це не посуджує. Він каже виразно, що ні один уряд не хоче війни. Але кождий уряд хоче щось такого, за що інші уряди пішли би до війни, і кождий уряд хоче чогось так сильно, що він готов за це йти до війни. Франція ще далі боїться Німеччини, як вона боялася її від 1870 року, як вона боялася її в 1914 році. Німеччина хоче „місця під сонцем", як вона хотіла за цісарства, і вона готова за це піти до війни, як вона готова була за цісаря. І Польща й Мала Антанта готові виступити до війни проти Німеччини, і Росія собі готова до війни, якби її хтось пробував відобрати її добичі. На Далекому Сході Японія зачіпає інтереси ріжних держав так живучо, що за це готово прийти до війни.

Европа про війну вже багато не говорить, але вона вся певна, що до війни йде. Мало не кождого тижня случається якась подія, яка їй про це пригадує. Одного тижня Франція заряджує перепис усіх автомобілів. Другого тижня Англія говорить про будову воздушних літаків.

Коли Европа про ці маркантні події не говорить багато, то це тому, що в Европі ніхто вже не вірить у можливість запобігти війні. Не вірять у це навіть пацифісти, котрі на словах остро осуджують війну та співають пеани на честь мира. Люди заховуються до війни не як до тами, котрій грозить прірвання, як її не залатати, але як до хмаролому, котрому людська сила не може запобігти. Як у 1914 році, люди стараються про війну не думати, поки катастрофа справді не спаде їм на голови.

Симон Наріжний.

УНІВЕРСИТЕТ СВ. ВОЛОДИМИРА В КИЄВІ

(1834—1934).

Дня 15. липня минуло 100 років з того дня, як у Києві відкрито університет і названо його імям найбільшого українського князя, св. Володимира. Ця установа не діждала століття народин. Московські большевики, запроваджуючи новий шкільно-освітній лад, у себе на Московщині залишили давні університетські організації. На Московщині й досі існують університети і в самій Москві, і в Ленінграді, і в Казані, і в Саратові. А на Україні ці установи зруйновано ще в 1920—21 рр., їх наукові організації (інститути, заклади, лябораторії й т. ін.) розформовано, на місці університетів повстали різні — часто дуже непевні з наукового боку — установи, ріжні самостійні інститути, досłідчі катедри й т. д. Всі вони, як дрібні й молоді установи, були значно приступніші для комуністичних впливів і для опанування їх большевицькою ніби-наукою.

А проте київський університет простояв майже 90 років. Культурне значіння цієї установи для України, зокрема для нашого національного відродження, величезне. З київським університетом звязаний розвиток української науки й багато дечого з нашої національної історії. Тимто треба нам дещо сказати про нього тепер, коли сповняється століття з часу його заснування.

•

Думка про заснування університету в Києві повстала 1804 р., коли заснували університет у Харкові. Але тоді переважали впливи Тадеуша Чацького, який оснував в Кремянці польський т. зв. волинський ліцей. Після польського повстання 1830—31. р. цей ліцей закрито, а 23. грудня 1833. р. петербурзьке міністерство освіти рішило перенести його до Києва і заснувати тут університет. Причини заснування нового університету в Києві були, головно, політичні. І скасування волинського ліцею, і заснування київського університету мало підірвати польські впливи в „західньоруському краї", як звалися урядово Поділля, Волинь та Київщина, — де вони тоді були справді сильні.

Університет св. Володимира врочисто відкрито 15. липня 1834. р. Виклади почалися в-осени того самого року. Складався він спершу лише з двох факультетів: фільософічного та правничого, але 1834. р. насправді працював лише один — фільософський факультет. Мало не з першого року свого існування київський університет підпав під статут 1835. р. Цей статут заведено в Росії, замісць попереднього статуту з 1804. р., що був узагалі першим університетським статутом у російській державі. Статут 1835. р. опирався на відомій формулі: „православие, самодержавие й народность" (розуміється — московська!). Університети на основі цього статуту підлягали, як і звичайнісередні та нижчі школи, кураторам шкільних округ. Правда, ректор і декани, як і передтим, були виборні, але їх вибирали не на рік, як раніше, а на 4 роки — то на те, щоб за довший час змішнити їх адміністративний вплив. Тоді для студентів університету заведено одностроі. І самі програми навчання були змінені, деякі предмети стали обовязковими для всіх студентів (н. пр. богословіе, церковна історія). Склад професури університету в той час був мішаний — були Поляки, Українці й Німці; але першим ректором київського університету став славнозвісний український учений **Михайло Максимович***).

Новий польський рух спричинився до того, що 1838. р. університет св. Володимира на час закрито, а число Поляків у ньому (професорів і студендів) значно поменшало. В 1841. р., у звязку з ліквідацією медично-хірургічної академії в Вильні, не київському університеті засновано медичний факультет; 1842. р. університет дістав новий статут, що з одного боку поширяв свободу університетського навчання, заводив інститут доцентів і т. ін., з другого — обмежував право вибору ректора (пропонували двох кандидатів, затверджував — міністер); таксамо міністер діставав право призначати й професорів.

Революційні події в Европі р. 1848. скріпили в Росії назадницький курс і спричинилися до дальших обмежень університетської самоуправи. За новим статутом для університетів (1849. р.) уже не тільки ректора, але й деканів призначав міністер, а все університетське навчання піддано під суворий догляд і контролю. Університетські професори мусіли давати на потвердження докладні програми своїх викладів, декани мусіли пильнувати, щоб у цих програмах не було чогось під дозрілого, незгідного з вірою й наукою православної церкви. Деякі науки (н. пр., політичне право европейських держав зовсім усунено з університетського навчання. Все це повело до занепаду університетського навчання, а підвищення платні за науку спричинилося то значного зменшення кількости слухачів. І сама професура не була тоді забезпечена матеріяльно, для свого утримання мусіла шукати стороннього заробітку. Та й професорів було небагато (на правничому факультеті н. пр., були всього три професори). До того і слухачі знов не були підготовлені до університетської науки. Тимто професори, замісць викладів, мусіли студентів підготовляти до зрозуміння викладів. А проте навіть і за цих тяжких часів київський університет не переставав розростатися: при ньому або у звязку з ним повстають нові заклади, нові комісії (для опису губерній київської шкільної округи, або при ген.-губернаторі комісія для розбору давніх актів) і т. п.

Ті тяжкі часи тяглися аж до кінця царювання Миколи I. (1855. р.). Тільки за Олександра II. урядові обмеження, одне за другим, почали падати. З кінцем 1850-тих рр. в університетському житті настало нове оживлення. Прийшов новий університетський статут, затверджений 18. червня 1863. р. на основі самоврядування університетського життя. Господарем університету ставала рада університету, що вибирала ректора, проректора, деканів і професорів. Радаж у деякому порозумінні з міністром та куратором шкільної округи вирішувала всі університетські справи, а через своїх університетських представників кермувала всім життям університету. За статутом 1863. р. число професорів св. Володимира мало бути збільшене до 58 професорів і 31 доцентів. Щоб підготовити потрібні сили й замістити всі катедри, в київському університеті 1864. р. засновано окремий інститут професорських стипендистів, що його потім петербурзьке міністерство приняло й для інших університетів.

Щодо наукової праці професури київського університету, то вона на початку (до 1848. р.) була досить видатна, назвемо таких українських учених, як проф. М. Максимович, проф. М. Иванишев**) і ін. Пізніше наукова праця занепала, але піднялася знову в 60. рр. XIX. ст. Від 1861. р. почав виходити головний орган київського університету — „Университетскія Извѣстія" (Університетські Вісти) і при ньому окремо збірники праць студентів. Тоді повстають при університеті наукові товариства, поширюються університетські заклади (бібліотека, кабінети, лябораторії, клініки), для яких будують окремі приміщення й т. д.

Пядесятьлітній ювилей унівеситету св. Володимира припав на рік, коли затверджено новий університетський статут (23. серпня 1884. р.). Цей статут значно обмежував самоврядування університетського життя й управу школою і ставив деякі труднощі й щодо самого вступу на університет. Проти нього почалися протести, що виявилися і в студентських розрухах, які в Києві набули таких розмірів, що влада закрила була зовсім на пів року київський університет. Але це не помогло. Заспокоєння не настало, і треба було таки дещо з нового статуту викинути й замінити „тимчасовими правилами".

З кінцем XIX. і на поч. XX. ст. університет св. Володимира сильно розвинувся. Значно зросло число його професорів і студентів. В 1884. р. київський університет мав усього 81 професорів, а в 1912. р. їх було вже 238. Університет у Києві був відкритий всього на всього при 62 слухачах, в 1884. р. їх налічувалося вже 1,709, а в 1912. р. — більше як 5,000. В перших десятиліттях більшість студентів київського університету була польської народности; 1860. р. загальне число студентів на університеті було 1,049, а в 1863. р., після польського повстання, коли Поляки відійшли з університету, це число зменшилося до 476. Серед студентів найбільше було медиків і правників (самих правників 1912. р. було 2,200!). Спершу переважна більшість студентів (88%) була шляхетського походження, але вже з кінцем першого десятиліття кількість їх зменшилася до 50% (1883. р.).

Університет св. Володимира випустив багато тисяч фахових духових робітників. У цьому його велике культурне значіння. Серед його професорів були різні люди. Були українофоби, як Флоринський і Соболевський — творці російського „неделімства"; але там кілька десятків років працював і Вол. Антонович, що виховав ціле гніздо національних українських істориків, які стали окрасою української науки. З київського університету вийшло багато наукових діячів, які потім розвинули свою діяльність уже на чисто національному українському ґрунті — в Українській Академії Наук і інших наукових закладах. Сама Академія Наук у Києві могла так швидко зорганізуватись і розвинути таку величезну діяльність у значній мірі завдяки тій науковій підставі, яку вона одідичила по смерти університету св. Володимира... В цьому безперечне значіння київського університету, зокрема для українського національного відродження.

Заснований для боротьби з польськістю і для поросійщення „западно-русскаво края", київський університет не тільки спинив полонізацію українських земель, а послужив також і справі відродження української національности та збереження її від злиття, від асиміляції з російською. („Життя і Праця").

*) М. Максимович (1805—1873) походив із Полтавщини, з старого козацько-шляхетського роду, мав добру наукову підготовку, скінчив два факультети — словесний (література й мова) і фізично-математичний, набув ступінь маґістра і вже 1833. р. став звичайним професором московського університету, де викладав найраніше ботаніку. Максимович здобув собі славу ще 1827. р., коли видав перший збірник українських пісень.

**) Микола Иванишев (1811—1874), укр. історик, автор багатьох праць, головно, з історії права, був головою київської комісії для розбору давніх актів, провадив видавництво й дав почин до заснування київського центрального архіву.

Г. Ф.

КОНТРАБАНДА

(Оповідання).

(6)

— Поки мій ніж при його ребрах коло серця! — воркнув Мотичка.

— Люди добрі... — зачав рибак просити.

— Пст! — перебив Мотичка. — Ані пари з рота! Ще слово і всуну тобі ніж між ребра! Мартине! Митники вже далеко?

— Так далеко, що весел вже не чути.

— Коли так, то поки не захочеться їм таки провірити, що то за судно в тім очереті. ми троха безпечніші. Бодай не конче треба балакати тихим шепотом.

— Рибака пустиш? — спитав Галущак.

— Ти вдурів? — відповів Мотичка, і звернувшися до скуленого рибака, сказав:

— Лізь на наш байдак! Ти й так не годен виплисти відси, бо байдак загородив тобі дорогу на ріку. Мусиш сидіти тут поти, поки ми не відчалимо. Щоби ти не нудьгував, будеш сидіти між нами. Тільки ще раз кажу, ані пари з рота! Розумієш?

— Та розумію, — шепнув сарака, не знаючи, в чиї руки впав.

— Що то за люди? — думав рибак. — Я чув, що на морях є опришки; звуть їх ушкалами. Та в наших сторонах ще ніхто не чув, щоби ушкали були на ріці. І чого би ті опришки чіпалися бідного рибака? Я гадав би, що то може один з тих байдаків Галущака, що возить рибу... Та він не пхавсь би в ночи в очерет, і не нападав би на таку нужду, як я.

Попиханий Мотичкою, виліз на байдак і став роззиратися, в темноті помагаючи собі руками.

— Бочки є, скрині є, — думав. — То відай таки байдак з рибою... З розмови між обома човнами митників і з тих пару слів між... Як то сі два кликали себе? Мабуть Тимко і Мартин... Отже з тих пару слів між Тимком і Мартином виходоло би, що вони оба дуже не хотіли би зійтися з митниками.

В голові рибака стало прояснятися, бо він неразчув, що старостинські митники полюють на судна, що з ріжним крамом прокрадаються ночами, щоби не дати старості мита.

— То хіба також такий, що прокрадається і потерпає, що нароблю крику і стягну на нього митників.

— Рибак же хотів сказати, щоби його не боялися, бо він не старостинський посіпака, а бідний рибак, з котрого староста також лупить десятину. Хотів сказати се, та прикусив язика.

— Ліпше, нехай не знають, що я доміркувався, хто вони, — погадав рибак. — Ануж схочуть на віки затулити мені губу, щоби спекатися свідка, котрий колись міг би пізнати їх і донести старості?

— Який дідько загнав його сюди разом з його човном? — спитав Галущак, знайшовшися також на байдаці. — Що він там робив?

Сі питання, звернені до Мотички, були радше питаннями до рибака. Коли сей не відповідав, Галущак звернувся просто до нього:

— На кого ви тут засіли? Хто вас вислав сюди на підслухи?

— На підслухи? — відповів сарака, видзвонюючи зі страху зубами. — А хтож годен був знати, що ви, або хто інший залізе сюди?

— То чогож ти заліз?

— Вам скажу правду, бо у ваших руках і ви...

— Що, ми? — спитав Галущак, коли рибак урвав.

— Ви не посілаки пана старости. Ви не його митники.

— Ти митників боїшся?

— Рибак мусить старості давати десятину. Я хотів ту десятину спасти, і тому скривсь перед митниками. Я був би виплив саме тепер, коли вони вже перестали шибати собою по ріці. Вже крайна пора.

— Ти не нам кажи, коли пора! — подумав Мотичка, бо знав, що знав, що про ту хвилю, коли вже буде безпечно виплисти на ріку, звістить їх світло з Галча. Він лиш сказав рибакови:

— Відплинеш відси аж тоді коли ми встигнемо.

— Як не відплину зараз, то захопить мене світанок і я перед оком посіпаків не скриюся. З одною парою весел не скоро вихоплюся з простору, який обіймають рамена галицького староста.

— Хібаж моя рука не знайшла в твоїм човні щоглу? — перебив Галущак. — Вітрило скоро понесе тебе звідси.

— Як би не треба було тягнути великого тягару.

— Який тягар? Може до твого човна причеплений ще один човен?

— Не човен, а скриня з рибою. Погадайте собі, як та скриня буде мене спиняти.

— Або се правда? — спитав Мотичка.

— Як не вірите, то подивіться! — відповів рибак. — Скриня з рибою причеплена мотузом до керми човна.

Не кажучи нічого, Мотичка зліз назад до човна рибака і пішов до керми. У водї, мотузом привязана до керми, справді сколихалася скриня з висверленими дірами. В скрині хлюпалися риби.

— Не бреше, що він рибак, і що тільки чистий случай кинув його під наші ноги, — думав Мотичка. — Пошкодити нам не може... поки він з нами. На двоє бабка ворожила, що він зробить, коли ми його відпили, полишивши його тут. Міг би про нас звістити митників. Вони таки пустились би здоганяти нас. Їх човна лекші як наш байдак, мають багато гребців на кілька пар весел. Переймили би нас.

Вернувшися на байдак, Мотичка взяв Галущака на бік і спитав:

— Що зробимо з тим рибаком?

— Возьмемо його з собою і пустимо аж тоді, коли вже будемо поза всякою небезпекою.

(Далі буде).

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В АМЕРИЦІ — ПОЧЕСНИМ МЕЦЕНАТОМ

(Лист з Праги, Чехословаччина).

Обєднання Українських Організацій в Америці надіслало Музеєві Визвольної Боротьби України від централі Українського Народного Союзу півтораста сто американських долярів на Український Дім у Празі. Поза Українським Бюром у Лондоні це досі найбільший внесок на цю ціль. Про це скарбник Музею особисто повідомив Голову Управи Його Магніфіценцію ректора І. Горбачевського. На адресу Українського Народного Союзу виготовляється спеціяльна подяка, що буде підписана всіма членами Управи Музею. Щоб увіковічнити жертвенність Українського Народного Союза, його імя, як видатного національного мецената, буде вписано на окремій почесній стіні Українського Дому. Музей сподівається, що пожертва Народного Союзу, а перед тим також пожертва Обєднання Українських Організацій в Америці, послужать взірцем для всіх українських організацій, а насамперед для всіх відділів Українського Народного Союза, як також і для всіх патріотів-Українців, та заохотить їх до наслідування. Такі пожертви показують, хто в цей тяжкий час спомагає українську національну справу не словами тільки, а ділами, і як треба любити Україну не тільки до глибини душі, а й до глибини кишені.

Імена всіх і тих найменших жертводавців Музей збереже Україні в своїх памятних книгах. Хтож дасть відразу або частками $10, — буде записаний в окремій памятній книзі Фундаторів Українського Дому, а хто дасть $25, — буде записаний в Золотій Памятній Книзі Добродіїв Музею Визвольної боротьби України. Імена всіх жертводавців, хто дасть по $100, — буде уміщено на окремій почесній стіні Українського Дому, а імена всіх, хто дасть по $500, буде вписано золотими літерами на окремій мармуровій таблиці при вході.

Пожертви слати через Обєднання або на адресу Директора Музею проф. Д. Антоновича: Prof. D. Antonovyc, Praha — Nusle, 245, Czechoslovakia.

НЕГАЙНО ПОДАЙТЕ, СКІЛЬКИ ВИ ПРИДБАЛИ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДЛЯ У. Н. СОЮЗА

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

НЕБЕЗПЕЧНА ГРА.

Недавно тому Америка пригадала собі те подратування, яке вона пережила в часах викрадення дитини летуна Линдберга.

Пропав в Гартсдейл Менор 18-місячний хлопчик Роберт Конор.

На основі знайдених слідів пропавшого поліція прийшла до переконання, що дитину викрали злодії. Тисячі поліцаїв, униформованих і неуниформованих, занято для пошукування дитини. До поліції припучилися приватні люди; з них багато з бажанням розправитися з виновником, якщо його знайдуть. На щастя, заки знайдено якогось виновника, знайдено дитину, і знайдено її серед таких умовин, що поліція не могла вже далі держатися своєї теорії, що дитину викрали злодії. Як передтим поліція була зовсім певна викрадення, так тепер була зовсім певна, що дитина тільки заблукалася від хати.

Цікавий причинок до судівництва. Головно до виміру смертної кари. Як легко 12 людей можуть бути певними якихось фактів, коли вони можуть бути зовсім інакші.

ВИМІР СПРАВЕДЛИВОСТИ САМОСУДОМ.

Підчас шукання виновника викрадення Конора хтось піддав думку, що виновником викрадення може бути один похатний продавець косметиків для жінок, котрий звернув на себе увагу своїм ексцентричним поведенням. По довгім шуканню, його знайдено, арештовано, привезено в околицю події та допитувано на предовгім допиті.

Настрій населення звернувся проти бідного торговця, котрий ходив звичайно в штанах грача в голфа та висказував дивні погляди, які лякали жінки, що збиралися на щоденні обмови на рогах вулиць. Хто знає, як була би скінчилася історія для цього похатника, якби не знайшли були дитини.

НЕБЕЗПЕЧНА ФОТОГРАФІЯ.

У газетах у тім часі появилася була фотографія цього похатника в товаристві поліцаїв, котрі його арештували, і агентів, що мали його допитувати. Газетні репортери ручили, що він поводиться дивачно, а оглядачі фотографії упевняли, що він міг усе зробити, і ще більше.

Коли нині прочитати ці газетні рапорти, то видно, що поводилися тут дивачно репортери, а хто огляне фотографію, той може переконатися, що як хто виглядає на ній на божевільного, то скорше ті, що мали його допитувати.

ЗБЛИЖЕННЯ АНГЛЬО-САКСОНСЬКОГО СВІТА.

Англійські газети подають звіти з промов д-ра Ботлера, президента Колюмбійського університету, виголошених у ріжних вищих школах Англії. Д-р Ботлер говорив про ратування ріжних річей, як мира, ба навіть світа, при помочі порозуміння двох великих держав, котрі вживають англійської мови, себто Англії й Злучених Держав.

Це пригадує думку англійського письменника, Айриша Бернарда Шо, який каже, що англійська мова зовсім не зближує Англії до Америки. На його думку, англійська мова дає тільки нагоду народам обидвох країн себе скорше зрозуміти та почати скорше себе взаємно ненавидіти.

З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

МОНЕСЕН, ПА.

Ювилейне Свято.

Заходом відділових урядників місцевого відділу У. Н. Союза й доокoличних відсвятковано дня 15 липня свято 40-літнього ювилею У. Н. Союза. Святкували такі відділи: бр. св. Михаїла, від. 109 з Бентлейвіл; бр. св. о. Николая, від. 255 з Вест Нютон; бр. св. о. Николая, від. 232 з Донора і бр. св. Петра і Павла, від. 338 з Монесен.

Свято розпочалося в місцевій церкві, в год. 3-тій пополудні молебнем за здоровля членів У. Н. Союза. Відтак посвячено прапор від. 338, а по гарній промові вручено його хорунжому. Опісля відправлено панахиду за помершних членів, а на кінець місцевий парох о. Пипюк виголосив патріотичну проповідь, у котрій вказав на велике становище, яке займає Союз в життю української іміграції, як теж зложив желання У. Н. Союзови, щоби далі розвивався і з новими членами розширяв свою взнеслу роботу.

По відправі зібралось на салі коло 400 присутних членів і гостей. Свято відкрив вступним словом гром. Ф. Янковський. Місцевий хор під проводом о. Пипюка відспівав гимн Союза і гимн заморських Українців.

Тепер слідувала промова інж. Вол. Малевича, заст. гол. предсідника У. Н. Союза. Він говорив про оснування Союза, його розвій, роздори які вношено в його ряди та його остаточну побіду і величавий зріст в майні й членах. Також вказав на всі лихоліття в історії розвою Союза і їх причини, щоб в будучности члени знали як таким лихоліттям запобігати.

Потім забрав слово головний секретар рекордовий, гром. Д. Галичин, і в ясних словах представив членам, яке велике значіння має наш Союз для справи загально народньої та скільки добра зробив Союз для вдів і сиріт, для калік і хорих своїх членів, скільки причинився до культурного розвитку нашої іміграції в Америці і скільки поміг всяким просвітним, добродійним і народним установам в старім краю. Тому сьогодня у 40-літні роковини існування Союза, всі Українці можуть тільки гордитись такою славною організацією. Звернувся теж п. Галичин і до молоді та вказав їй, які це великі труднощі мусіли перебути наші перші іміґранти, щоб оснувати, вдержати й розвинути нашу організацію. Закликав її, щоб громадно вступала в ряди Союза, бо це є її святим обовязком продовжати батьками розпочате діло та довести його до ще кращих успіхів.

Потім панна А. Коник віддекламувала гарно „В сороклітню річницю У. Н. Союза", а панна Салак дуже мило віддала „Витай Батьку". Знову виступив хор та гарно відспівав кілька народних пісень.

Опісля заст. предсідника споквістив, що найстаршим присутним членом є гром. Іван Фариняк з від. ч. 109, що має тепер 74 роки. Приїхав до Америки в р. 1889 з Новосілець сяніцького повіту. Як тільки Союз оснувався, гром. Фариняк став його членом і працював для добра його, основуючи відділи в Ленсінґ і Троґер. Також вписав в члени цілу свою сімю, це є: жінку Марію, два сини Михайла й Івана і три дочки, Марію, Катерину і Антоніну. Знову дочки його — котрі тепер є замужні, вписали свої діти, так що тепер три покоління з одної родини є уже членами У. Н. Союза. Виглядає, що вкоротці сама родина Фариняків буде могла слати свого делегата на конвенцію. Всі присутні нагородили добр. Фариняка гучними оплесками з окликами „Славно!"

По скінченню промов і концерту відбулась спільна перекуска, приладжена звісними із своєї гостинности місцевими жінками. Підчас перекуски промовляли ще вкоротці урядники відділів: гром. Твардонь з Бентлейвіл по англійськи, гром. Кеньо з Донори, гром. Жидик з Вест Нютон і гром. Салак з Монесен по українськи. Також забрав слово гром. Михайло Завінський, секретар присутного відділу У. Р. Союза, та желав нашому Союзови-Батькови найкращих успіхів.

На закінчення о. Пипюк щиро подякував всім присутним за участь в ювилею. Свято закінчено відспіванням українського й американського гимну.

Учасник.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ ім. Б. Хмельницького, від. 245, повідомляє всіх своїх членів, що спеціяльний мітінг відбудеться в суботу, 28 липня, в годині 7.30 ввечір, під ч. 18 Вудлан вул. Обовязком кождого члена і членкиці прийти на цей мітінг в означений час, бо є дуже важна справа, котра мусить бути полагоджена на тім мітінгу. Контрольори здадуть фінансове справоздання за минулих 6 місяців. — Йосиф Кваснїй, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

ГОЛОСИ ПРЕСИ.

НАСЛІДКИ КОМУНІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТИ.

В американській пресі все більше підносяться голоси про те, що треба депортувати зі Злучених Держав чужинців, які тут не бажані. Навіть чути голоси, що натуралізованим чужинцям треба відбирати право горожанства. Перед у цій агітації проти імігрантів до Злучених Держав веде преса Герста.

Газета „Ню Йорк Американ" подавши малюнок, як поліція веде до депортації скованих трох чужинців: злодія, рекетіра та агітатора, пише:

> Це, як говорив конгресовий „Ейліс Айленд Комітї" на секретарка праці Перкінс, є саме той спосіб, як маємо поступати з кримінальними особами, що тут не родилися. Більшість з них може бути депортованою без суду.
>
> Коли вже це ми порушили, то маємо включити до тих, яких треба депортувати, також агітаторів, котрі хочуть повалити конституційний уряд Злучених Держав та американські установи.

Отся остання частина „побажання" газети викликана активністю комуністів та анархістів. Поліція, а також влада і навіть суди не завжди в стані розібратися в ріжних партійних тонкостях, а тому під категорію агітаторів можуть попасти й особи, що зовсім не є такими. „Де ліс рубають, там тріски летять", але часто через тріски і ліса не видно.

СЛАБА СТОРОНА БРОШУРОК.

Зприводу видання ріжних брошурок на деякі теми нюйорська газета „Геральд Трібюн" пише:

> Що може зробити брошурка, то чи газета та книжка може зробити те гірше? Це питання варто поставити, не звважаючи на те, що, за малим винятком, брошури ніколи не були попоулярними серед американської читацької публики. Брошурка виглядає як брошура оголошень. Брошурка не має такого престіжу, як добре відомий журнал, чи такої авторитетности, як книжка.

Отсе мусимо памятати, стараючися зацікавити світ українським питанням та дати правдиві інформації про український національний рух.

МАЮТЬ ПРОТИКОМУНІСТИЧНУ ПРИЧЕПУ.

Львівська газета „Новий Час", обговорюючи справу агітації комуністів у Німеччині на тлі останніх кривавих подій, говорить:

> Комуністична пропаганда робить спроби використати останні події для своїх цілей. Це могло може мати успіхи, колиб не десятки тисяч Німців, які при переводженню „пятилітки" бували в СССР і приглянулися комуністичним гараздам. Ці люди є тепер найуспішнішою протиотрутою на московську демагогію.

Шкода, що зі Злучених Держав так мало було ріжних комуністичних „прихильників" на „хлібах" Совітів. Бо може вони тепер також виявилиб свій голос, щоб зменшити вплив, правда, не значний, пропаганди платних та „ідейних" комуністичних агентів.

КОМУНІСТИЧНІ ПЕРЕКУПЦІ.

Львівська газета „Громадський голос" подає, що член Центрального Комітету Комуністичної Партії Західньої України, Іван Козак, свідчить:

> З легальних комуністичних органів, які субсидіював совітський консулят у Львові, виходила між іншими „Сила". До літа 1930 року цей тижневик видавано незалежно від КПЗУ. Від того часу перебрала його комуністична партія, під умовою, що цю газету буде цензурувати совітський консулят, і кожда стаття підлягала цензурі консуляту. Йому йшло про те, щоб „Сила" не поміщувала занадто гострих статтей.

Комуністична цензура старалася, щоб газета, яку видає консулят, не дуже дрочила приятелів Москви, Поляків. Большевикам, ясна річ, ішло про дезорганізацію українського національного руху, а зовсім не про боротьбу проти Польщі на українських землях, яких окупацію Польщею одобрила Москва.

Скільки таких „Сил" видають комуністи, чи їх криті сторонники, за гроші, здерті з виголоднілих і обдертих працюючих мас, над якими тепер панує комуністична партія в бувшій Росії?

В. К.

— Будь ласка, до кого належить це озеро?
— До села.
— Так, села, а якби я в ньому зловив рибу, чи то був би великий проступок?
— Ні, то було би чудо.

Абстинент: — Затямте собі, що алкоголь убив уже більше людей, ніж крісові кулі.

Прихильник алкоголю: — Мені приємніше згинути від доброго напитку, ніж від якоїсь там кулі!

— Як маєтеся, пане Купарчук, ви мене не пізнаєте? Може ви короткозорі?
— Короткозорий я є, одначе я не називаюся Купарчук!

А. Ф.

ДОБРІ УЧЕНИКИ

— Добрий день, пане професор!
— Добрий, панотче!

А священик далі:

— Уявіть собі, що я день у день паду жертвою одного злодія... це котрийсь із ваших учеників.

Учитель перебив:

— Зрештою воно й можливе, що найдеться такий... та зрештою мої ученики порядні хлопці...

Священик говорить далі:

— Тамтого місяця моя гарна велика слива в парохіяльному саді вгиналася під тягарем овочів. Тепер бракує, щодня, по дві сливки... Я не можу підозрівати Горпину мою стару наймичку, щоби вона потайки заїдала собі мої сливки... Вчора, позавчора, сховався я за фіранку в моїй кімнаті... І, побачив я, по кілька разів, по одній дитячій тіни. Ця тінь лазила довкола дерева...

— Чия то була тінь?

— Того докладно не знаю... Не дописують мені очі. Не міг я розпізнати того злодія... Не міг я покинути моє місце та побігти за злодієм... Я наперед знаю, що він втікне мені... Не маю я вже тих ніг, що їх мав, як мені було двадцять літ...

Священик не домагається строгої кари для злодія... Він хоче лише, щоби учитель поміг йому зробити кінець тій крадежі та щоби вратувалося бодай тих трошки сливок.

— Подумайте лише, пане професор, мої сливки... Зпочатку я був нарахував пять тисяч сливок на дереві, а тепер усього на всього є пятьдесять пять... точно стільки...

Цілий ранок мучився учитель, щоби винайти добрий спосіб, як то пізнати би молодого злодія. Думав, що спитає просто з моста:

— Котрий то між вами краде щовечора сливки в саді отця пароха?

Хотів так спитатися, та боявся, що його запит остане без відповіди... Діти перелякаються та не скажуть ні словечка.

Приходив перед катедру ученик за учеником, щоби оповісти якусь Ляфонтенову байку. Кожному пан професор дивився бистро та пронизливо в очі, щоби в них, у цьому зеркалі душі, вичитати доказ злочину... Та даремний був його труд... Щоби дізнатися щиру правду, учитель мусів заглянути не в душу а в живіт... Та це було неможливо.

Попробував одних хитрощів і взяв як тему за диктат: „Смак сливок отця пароха". Несподіванка для учеників. Другим разом учитель заімпровізував щось із літератури: про Кльодвігову смерть, про реформу виховання за часів Карла Великого, про володіння Людвика XIV, про побіди Наполеона І. і т. д... Отже учитель диктував:

„Є в одному малому селі, яке ви всі знаєте (протинка), мої приятелі (протинка), один дуже недобрий хлопець (точка). Він поводиться наче справжній збиточник (знак оклику)! Він закрадається в панотців сад (точка). Вовчим кроком (протинка), наближується до гарної сливи (точка). Простягає руку (точка). Відриває одну (протинка), дві (протинка), десять сливок (точка). Сливки йому смакували (точка). Та завтра його схоплять страшні жолудкові болі (точка).

Тут диктат не закінчився. Учитель приготовив інший кінець: „Коли маленький злодій признає учителеві свій гріх, учитель моґтиме вратувати його від завтрішніх болів, дасть йому спеціяльне лікарство, яке мусітиме зараз випити..."

Настала довга мовчанка, та ніодин із пятьдесять вісьмох учеників не рішився зажити лікарство, яке лише вратує його від завтрішніх болів...

Наука вже кінчалася... Пан учитель пробує останніх хитрощів:

— Між вами є один, —волю не згадувати, як він називається — який краде сливки отцю пароховий... Я покараю його легкою карою..., це чесна кара... Жадаю, щоби той ученик побіг зараз після науки до саду нашого пароха... а щоби я пополудні міг приняти його до школи, мусить мені принести одну сливку зі саду, на червоній нитці... Хочемо всі бачити того злодія, щоби собі його затямити, а потім йому простити...

Від одинацятої до другої години пополудні учитель був дуже вдоволений та сам собі ґратулював за таку ґеніяльну хитрість... Думав про вдячність священика, як зловить злодія тай так вратує бодай тих останніх пятьдесять чотири сливки... Тепер її зїсть отець парох напевно з найбільшою приємністю...

Учитель уже перед другою був за катедрою та ждав на своїх учеників... Відчинилися двері. Перший увійшов малий Павлусь... Учитель глянув на нього і йому зараз здалося, що малий Павлусь має довкола шиї червону нитку, а на нитці щось чорного... Отже то сливка... Признання! Що нам треба ще?

— Ах, ах, — сміявся в душі учитель — то злодій є маленький Павлусь...

Станув учитель і наче читає граматику... Відчинив сторінку, що говорила про заіменники... Хотів і бажав виявити злодія перед усіми його шкільними товаришами.

— Ще ніхто не приходить... Учитель мовчить за катедрою, перелистовує граматику й отвирає сторінку, яка говорить про помічні дієслова.

...Входить і другий „добрий" ученик... учителеви здається, що й цей другий має довкола шиї червону нитку, а на нитці велику чорну, солодку, соччисту сливку...

— Та ні, роздумує учитель, тому, що винуватцем, злодієм є Павлусь, то не може бути ним і Петрусь. Мені здається, що я жертва оптичної ілюзії...

...Вже прийшли всі ученики, посідали в лавках... Учитель хоче замкнути граматику, яку ввесь час перелистовував і переглядав... Встав, замкнув граматику та пішов замкнути двері... В цюж хвилину зявився на порозі кляси священик, дуже схвильований.

— То страшне, пане професор! Іще нині рано мав я, як я вам говорив, пятьдесять сливок!... Тепер приходжу зі саду... Там на моїй сливі нема вже ніодної сливки...

Учитель був спокійний та гордий, що тепер покаже священикови злодія... Став очима шукати Павлуся... Коли так шукав, перебіг очима по всіх учениках... Лавки були уставлені амфітеатрально... Яка несподіванка!... Довкола шиї кожного ученика веться червона нитка, на грудях кожного гойдається гарна, достигла сливка...

Всього три ученики не мали того злодійського знаку... Учитель дуже збентежився, та всеж хотів бути справедливий до кінця та похвалити тих трох...

Знову розчарування!... Ці три розплакалися та вкінці пояснили учителеві:

— Прошу не думати, пане професор, що ми не такі щирі, як наші товариші. Ми також хотіли так виявити нашу участь у крадежі, та на наше нещастя!... Маємо слабі ноги й ми не могли в пору прибігти до саду отця пароха... Нас є в клясі пятьдесять вісім учеників, а сливок остало було всього пятьдесять пять... Ми прибігли під дерево, як уже на ньому не було більше ніодної сливки. Ми легко булиб поділилися сливками, колиб їх було більше!

— Глянь на цю розмріяну пару! То певно молоде подружа.
— Ти вгадав! Лише він є чоловіком іншої, а вона жінкою іншого!

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА

(В справі нашої еміґрації).

Українська еміґрація, яка залишила свої землі в наслідок воєнних і революційних подій, виконала й виконує чесно своє політичне й культурне післанництво на чужині.

Завдяки її зусиллям справа української нації не втихає на міжнароднім форумі. По всіх державах світу працює еміґрація між чужинцями, щоби їх познайомити з Україною та з українською проблемою.

Її зусиллями створено майже по всіх центрах світу громадські обєднання, які дбають про культурне й громадське життя. Повстали також бібліотеки й музеї, які нагромаджують цінности для будучих поколінь.

Її зусиллями створено пять високих наукових інституцій за кордонами, які своєю науковою діяльністю здобули добре імя для української науки. Ці школи видали сотки підготовлених фахівців у всіх галузях техніки й науки.

Все ще творила еміґрація без поважної допомоги Краю. Але надійшов час, щоби проблема української еміґрації стала першорядною проблемою цілої нації та українських країв.

Всесвітня кріза, що охопила всі держави світа, відбилася якнайтяжче в першу чергу на еміґрації. Сотки нашої фахово освіченої інтеліґенції, які були виховані нашими високими школами, опинилися без заробітку, без праці, без найменшого захисту. Все гостріші закони проти чужинців не дають можливости нашій молодшій інтеліґенції навіть фізичною працею заробляти на хліб.

Так сотки нашої молодшої еміґрації опинилися в жахливому стані. Дехто з неї живе в умовах нижче гідности людини.

Сучасна ситуація загрожує й старшому поколінню нашої еміґрації, яке вже тепер живе в нижче ніж скромних обставинах і стоїть під загрозою голодування.

Чи може нація, яка має перед собою великі завдання, перейти над цими фактами до денного порядку?

Чи не мусимо бити в дзвін трівоги, щоби ціла нація почула, що її надійній інтеліґенції грозить загибель?

Перед цілим нашим народом мусить стати питання в цілому його далекосяглому значінню: **що має бути з нашою еміґрацією взагалі? Як нести першу поміч нашій безробітній еміґрації?**

В краях, де живе українське населення, мусять бути створені центральні орґани несення помочі еміґрації. А всі еміґраційні центральні установи мусять подбати про належну інформацію Краю про стан нашої еміґрації.

В першу чергу мусить Край прийти з поміччю нашій безробітній інтеліґентній молоді. Наші інжиніри працюють фізично на польових роботах, на дорогах, копають землю або носять цеглу на будовах. А є такі ще, що завидним оком дивляться на свого товариша, бо й таким способом не мають можливости заробити на хліб. Чи не найшлисяб мінімальні умовини екзистенції для цих наших людей між своїми в Краю. Так були би здобуті сили також і для культурно-економічних областей. А головно мусить іти негайна допомога для тих, що не мають праці, а тимсамим не мають ні куска хліба, ні стріхи над головою. В еміґрації, як в Празі, Подєбрадах і т. д. мусять бути негайно уладжені нічліги й допомога теплою їжою бодай раз на день. Цей паліятив не вирішить справи безробітньої еміґрації, але захистить її перед найгіршим.

Інж. О. Антипів,
містоголова Бюра Праці Союза Орґанізацій Інжинірів на еміґрації.

За Комісію „Обєднання" в Подєбрадах:
Інж. З. Івасишин, Д-р О. Безпалко.

Секція допомоги безробітним інжинірам:
Інж. П. Барановський, Інж. М. Папоротний.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Нова сила.

В Рочестерськім університеті покінчив студії п. Марко В. Данилович, син місцевого українського священика, і одержав ступінь В. А., що відчиняє йому дорогу до учителювання в гайскул.

АРНОЛД, ПА.

Одною рукою будуємо, другою нищимо.

Перечитую нераз „Свободу" та відпочиваючи споглядаю на дооколичні гори, покриті зеленою деревиною, і здається мені нераз, що я в Карпатах. Тільки нема тут співу карпатської пташини, ні чудового запаху карпатських зіл, ні чудового ясного нашого неба в ріднім краю. Бо тут бачу хмари диму під небесами, а під тим димом маленьке місто, подібне до нашого Косова, під двома назвами: Ню Кенсингтон і Арнолд.

Є тут кілька сот українських родин, тільки не всі залишилилися при українстві, бо многі перейшли в табори наших ворогів: Поляків і Москалів. Є в нас аж три церкви для обслуги наших людей. І є Український Народний Дім, мурований, в середині міста, що є найкращим будинком в місті. При тій народній святині згуртовано всю українську молодь, яка заложила собі свій "U. A. C." давала представлення і займалася спортом, перемагаючи на тім останнім полі всі інші американські товариства з дооколичних міст. Американська преса присвячувала завжди тій молоді багато місця і тим наше українське імя здобувало чимраз більші симпатії серед Американців та інших народів. Як довго жив тут о. Мацюрак, то він тішився роботою молоді як і тою славою, яку ті діти здобували для України. Та по його смерти відносини змінилися. Зачато кидати між молодь кість незгоди, бо поділено її на католиків і православних. Католиків відтягнено з молодечого клюбу. Таксамо й багато старших відтягнулися від У. Н. Дому, теж тому, що там треба бувати разом з православними Українцями.

Питаю, до чого це все може довести? Таж У. Н. Дім представляє велику грошеву вартість: Ще сьогодні вартує яких $60,000. Чи маємо його відрікатися, і то тому, що там ми повинні сходитися як Українці, а не як православні чи католики? Чи може маємо горнутися до нього, коли він носить українське імя і коли там голосять ту українську ідею, за яку гинули найкращі наші сини.

П. Л.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЮВИЛЕЙ А. СМЕТОНИ, ПРЕЗИДЕНТА ЛИТВИ.

В біжучім році обходить теперішній президент Литви, п. Антоанас Сметона, 60-літню річницю своїх уродин. Повстав спеціяльний Комітет, який занявся орґанізацією ювилейних свят в честь президента. До Комітету входять високі державні урядовці як теж найвизначніші громадяни, суспільні діячі. Днем ювилею назначено день 17 серпня. В тім дні мають відбутися в Ковні ріжні торжества.

Подаю це до відома братів Українців в Америці, бо знаю, що вони зацікавлені справами литовського народу. Хтоб з тутешніх Українців чи українських орґанізацій забажав вислати президентови Сметоні привіт, то можна це зробити висилаючи його прямо до Ковна, теперішньої столиці Литви, або через Литовську амбасаду в Вашинґтоні:

Lithuanian Legation,
2622 — 16th St.,
N. W. Washington, D. C.

А писати можна по українськи, або по литовськи чи якоюнебудь іншою культурною мовою.

К. Будукавцкац.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, КАЛ.

На Рідну Школу.

На іменинах у громадянки Вавричук, при участи Українського Клюбу та при добрій гостині, згадали ми за Рідний Край і рідну мову та зложили Рідній Школі $7.50, які вислано.

Жертву зложили: Нистиренко $2; по $1: Ноґаш, Вавричук, Орлик; по 50 ц.: Мартинів Поглод, Земко, Славинський; Капітан 30 ц.; Пекай 20 ц. — Разом $7.50.

Т. Ноґаш.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

На жіночу реміснинчу бурсу у Львові.

На згадану ціль зложили по $5: д-р М. Сіменович, Марійське Товариство, д-р І. Смук, Б. Музика; по $2: Р. Нагірняк, д-р Пелехович, М. Тягнибік, о. А. Сіменович, Д. Кузьма, М. Ткачук; по $1: В. Логанський, В. Ценкий, Семенюк, Панків, Нельку, В. Оленець, М. Шаран, Т. Костів, І. Риза, О. Любас, Е. Москалюк, Д. Барабаш, Ф. Опиханий, І. Сидорик, І. Креховецький, М. Которинська, К. Кучер, М. Литвин, С. Себецко, М. Пітула, Ю. Небор, С. Зілінка, В. Співак, П. Ковальчик, І. Дутчак, П. Будз, О. Штогрин, Г. Березовський, М. Польовий, М. Слежук, П. Коцовський, Е. Команішин, А. Кохановська, Р. Левицький, Р. Ризянівський, М. Белеґай, В. Гайович, Г. Гаврилюк, С. Куропась, І. Міхалович; А. Ярмій 75 ц.; по 50 ц.: П. Чайковський, Р. Мизонціґ, П. Стефанюк, Госяк, Вітке, І. Кравс, С. Воркун; Т. Стецко, В. Магомет, А. Юрчак, К. Афтанас, М. Тимчук, З. Коцовська, А. Процюк, М. Волощак, М. Пилат, М. Дзіваківський; Н. Пільот 35 ц.; по 25 ц.: Н. Коцовська, М. Петрів, С. Чепіль, А. Совіцька, В. Фрицшин.

На мітинґу Українських Націоналістів зложили по $1: д-р І. Смук, П. Шпікула. Дрібними датками $4.24. Разом $89.09.

М. Говиковичева.

ДІТРОЙТ, МІШ.

На реміснинчу бурсу дівочу у Львові.

На ту ціль зложив 23-тий Відділ Союза Українок з доходу чайного вечора $19.

На пікніку Укр. Горож. Клюбу зложили по $1: Н. Н. (забуте назвиско), і М. Коваль.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — ВБИВСТВО АРХИКНЯЗА ФРАНЦА ФЕРДИНАНДА В БОСНІЇ. (2)

Австрійські жандарми та офіцири відразу накинулися на студента Прінціпа й добре потовкли його, поки арештували. Події в Сараєві відбулися саме тоді, коли у Львові відбувався величавий Сокільський здвиг, якому приглядалося двацять тисяч народу. Здвиг був такий імпозантний, що намісник Галичини затримав до кінця здвигу повідомлення про вбивство Франца Фердинанда, щоб не перешкаджати здвигови.

Жандарми потягнули до вязниці девятьнайцять-літнього вбивцю наслідника австрійського престола. Сербські патріоти вважали його своїм героєм і розпочали на вулицях міста аґітацію, що привела до крівавих заворушень. Серед демонстрантів були такі, що вкривалися жалобою по вбитому Францови Фердинандови і були такі, що похваляли вчинок вбивника, як геройство. Це привело до крівавих сутичок на вулицях поліції та демонстрантів між собою.

Гаврило Прінціп попав до вязниці. Там він чувся спокійним, бо вважав, що виконав ввій патріотичний обовязок, вбиваючи наслідника того престолу, який володіє частиною Сербів. Серби тоді цілковито віддавали себе під опіку Росії й вірили, що вона принесе їм визволення, але інше тановище було Українців в Австрії, які знали докладно й бачили, що Росія зробила з їх братами по той бік Збруча. Українці готувалися вже давно до можливої війни.

В Сараєві перед воєнний суд поставлено двох Сербів: Прінціпа та Габріновича, який кинув бомбу в авто Франца Фердинанда. Спочатку обидва відпиралися своїх вчинків, але пізніше обидва заявили, що це вони зробили з патріотичного почуття. Тому, що вони були неповнолітніми, суд не засудив їх на кару смерти, але післав до вязниці, де вони пізніше вмерли. Та чи так з неповнолітними революціонерами тепер поступають окупанти українських земель?